

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Mfv.II.10.422/2018/10.

A tanács tagjai: . Stark Marianna a tanács elnöke
é dr. Csernay Krisztina előadó bíró
. Tálné dr. Molnár Erika bíró

A felperes:

Az alperes:

Az alperes képviselője:

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: alperes

A felülvizsgálni kért jogerős határozat:

Fővárosi Törvényszék 7.Mf.681.025/2017/10.

Az elsőfokú bíróság határozata:

Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 24.M.1432/2015/42.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 7.Mf.681.025/2017/10. számú ítéletének felülvizsgálati kérelemmel nem érintett részét nem érinti, azon rendelkezését, amellyel a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 24.M. 1432/2015/42. számú ítéletét a lejárt keresetveszteségi járadék megfizetése körében helybenhagyta hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és az alperes marasztalásának összegét 12.702.195 (tizenkettőmillió-hétszázkettőezer-százkilencvenöt) forintra és ezen összegnek 2014. augusztus 17-étől a kifizetésig számított késedelmi kamatára leszállítja. Ezt meghaladóan a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Az 1.270.000 (egymillió-kettőszázhetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A tényállás

- [1] A közigazgatási és munkaügyi bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes hivatásos szolgálati viszonyban állt az alperessel, 2007. november 15-től az alperes Ellenőrzési Szolgálatára vezetői beosztását látta el.

- [2] 2010. július 15-én ..., az alperes Humán Igazgatási Szolgálatának vezetője nézeteltérésbe keveredett a felperessel, a felperes irodájában megengedhetetlen hangnemben és stílusban beszélt vele. A felperes ezt követően keresőképtelen állományba került és orvosi kezelésben részesült.
- [3] 2010. november 11-én az ORFK vezetőjének kezdeményezésére a FÜV Bizottság megállapította, hogy a felperes össz-szervezeti egészségkárosodásának mértéke 42 %, amelyből 35 % pszichiátriai, 10 % pedig mozgásszervi eredetű. A bizottság a felperest a hivatásos szolgálatra alkalmatlannak minősítette, amelyre tekintettel a belügyminiszter 2011. augusztus 7-én a felperes szolgálati viszonyát megszüntette és a köztársasági elnök 2011. augusztus 8-ával nyugállományba helyezte.
- [4] A felperes 2012. augusztus 6-án szolgálati panaszt nyújtott be az alperesnél, amelyben megbetegedése szolgálati kötelmekkel való összefüggésének megállapítását kérte. Az alperes az ügyben több alkalommal hozott határozatot, amelyben nem állapította meg a felperes betegségének szolgálati kötelmekkel való összefüggését. Az első határozatot az alperes visszavonta, a későbbi határozatokat a jogorvoslati eljárás keretén belül a másodfokú szerv semmisítette meg és kötelezte az alperest új eljárásra. Az alperes 2015. január 23-ai határozatában a felperes pszichiátriai megbetegedését szolgálati kötelmekkel össze nem függőnek minősítette, amely rendelkezést a felperes részére 2015. április 16-án kézbesített másodfokú határozat is helybenhagyott.
- [5] A felperes 2014. július 24-én nyújtott be kártérítési igényt az alperesnél, amelyben keresetveszteségi járadék, illetve nem vagyoni kár megfizetését kérte. Az alperes a 2015.júliusban hozott határozatával a kártérítési igényt elutasította arra hivatkozással, hogy a felperes pszichiátriai megbetegedése nem áll összefüggésben a szolgálati kötelmekkel.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [6] A felperes a többször módosított és pontosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy az egészségügyi alkalmatlanságát megalapozó megbetegedése túlnyomórészt szolgálattal összefüggő és 2010. július 21-től 2017. február 28-ig 12.876.589 forint lejárt keresetveszteségi járadék, 2017. március 1-től havi 155.000 forint járadék, 2.034.118 forint szolgálati időt elismerő támogatás, valamint 4.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [7] Keresetében arra hivatkozott, hogy keresőképtelen állományba kerülését megalapozó betegsége azért alakult ki, mert az ORFK Humán Igazgatási Szolgálatának korábban kinevezett vezetője sértő, rágalmozó kijelentéseket tett rá, valamint „kirúgással” és azzal fenyegette, hogy nem fogja az igényelt szolgálati lakást megkapni.
- [8] Álláspontja szerint az alperes a saját eljárásában meg sem kísérelte tisztázni a megbetegedése kialakulásának okát, azt családi problémákkal kívánta indokolni. Keresetéhez csatolta az

Igazságügyi Szakértői és Kutató Intézetek Szolnoki Intézete által készített orvosszakértői véleményt, amely megállapította, hogy a felperes betegsége túlnyomó részt pszichiátriai eredetű, amely a korábbi munkahelyi konfliktussal áll okozati összefüggésben.

- [9] A nem vagyoni kártérítés iránti igényét a szolgálati panaszának elhúzódozó elbírálására, annak megbetegedéseire gyakorolt hatására, továbbá arra alapította, hogy 2010. áprilisában az ORFK-tól szándékos károkozási célzattal, bosszúból a személyes adatait is tartalmazó dokumentumokat adtak ki a sajtónak.
- [10] Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.
- [11] A ...-val kialakult konfliktust illetően vitatta, hogy az események a felperes által előadott módon történtek, így a megbetegedése a szolgálati kötelmekkel összefüggően alakult ki, abban a felperes családi problémái is szerepet játszhattak. Az alperes a keresetet összezszerűen nem vitatta, azonban álláspontja szerint járadékigényt a felperes csupán hat hónapra visszamenőleg érvényesíthetett.

Az első- és másodfokú bíróság ítélete

- [12] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 24.M.1432/2015/50. számú kiegészítő ítélettel kiegészített 24.M.1432/2015/42. számú ítéletével kötelezte az alperest 12.876.589 forint keresetveszteségi járadék és ezen összeg után 2013. november 9-től a kifizetésig számított késedelmi kamata, 2017. március 1-től havi 155.000 forint járadék és 1.500.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére. A szolgálati időt elismerő támogatás megfizetésére irányuló kereset tárgyában a pert megszüntette, ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. Kötelezte az alperest a Gazdasági Hivatal részére 263.874 forint eljárási költség, a felperes részére pedig 720.000 forint perköltség megfizetésére.
- [13] Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) 164. § (1) bekezdése alapján elsődlegesen a felperes betegségének szolgálati kötelmekkel való összefüggését vizsgálta. E körben bizonyítékként értékelte, hogy a felperes által vezetett Ellenőrzési Szolgálat 2008-ban átfogó ellenőrzési jelentést készített, amely több szervezeti egységnél szabálytalanságot állapított meg. A ... Megyei Rendőrfőkapitányság esetében jelentős üzemanyag költségtérítésből eredő tartozás keletkezett és az erről készült jelentés nevesítette ... dandártábornokot is, mint a kapitányság akkori vezetőjét.
- [14] ... az elsőfokú eljárásban tett tanúvallomásában nem vitatta, hogy 2010. július 15-én megengedhetetlen hangnemben és formában vonta felelősségre a felperest. A tanú elismerte, hogy a felperessel szemben minősíthetetlen kifejezéseket használt és olyan nyilatkozatot tett, mely szerint gondoskodni fog arról, hogy a felperest a beosztásából elmozdítsák és legyen folytatása az ügynek. A tanú e magatartása miatt fegyelmi eljárás keretében fenytetésben is részesült.

- [15] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a tanú által tett kijelentések joggal kelthettek félelmet a felperesben abban a tekintetben, hogy ... el fogja intézni, hogy a rendőri karrierje véget érjen. Nem találta bizonyítottanak azonban a felperes konfliktust megelőzően, ... beosztottja részére tett kijelentését, alperesi hivatkozás hiányában pedig a felperes magatartását a kármegosztás körében sem tudta figyelembe venni. Jelentőséget tulajdonított ugyanakkor annak, hogy ..., akkori országos rendőrfőkapitány, továbbá ..., az eseményeket kivizsgáló rendőri vezető vallomása alapján nem lehetett megállapítani, hogy ... a felperessel szemben tanúsított magatartása menthető okára hivatkozott volna. Ebből következően nem lehetett igazolni, hogy akár a felperes magatartása, akár egyéb körülmény indokoltta tette volna ... viselkedését. Figyelemmel arra, hogy az alperes mentesülést eredményező körülményre a Hszt. 162. § (2) bekezdése és 164. §-a alapján nem hivatkozott, az elsőfokú bíróság megállapította, hogy felelősséggel tartozik ... magatartásáért.
- [16] A közigazgatási és munkaügyi bíróság a felperes ... magatartásával összefüggésben bekövetkezett egészségkárosodását igazságügyi szakértő bevonásával vizsgálta. A kirendelt szakértő véleménye szerint a felperes kevert szorongásos és depressziós zavarban, alkalmazkodási zavarban, illetőleg elhúzódó stressz-zavarban szenved, amellyel kapcsolatban 2010. július 20-ától pszichiátriai kezelésben részesült. Az orvosi iratok nem támasztották alá, hogy a felperesnél az általa hivatkozott konfliktust megelőzően mentális zavar állt volna fenn. A felperes mentális betegsége a személyiségi jellemzője talaján, a perbeli eseményekkel ok-okozati összefüggésben alakult ki, azok hátterében elsősorban a munkahelyi konfliktus játszott szerepet. A szakértő a felperes személyiségi jegyeire (erős perfekcionizmusra törekvés) tekintettel az össz-szervezeti szinten megállapított 35 %-os mentális egészségkárosodásban a munkahelyi konfliktus és a személyiségi jellemzők szerepét 70-30%-ban határozta meg.
- [17] A szakértői vizsgálat során családi konfliktusra visszavezethető mentális vagy egyéb betegség nem merült fel. A magánéleti problémák - a felperes házastársától történő különélése - a tünetek erősödését, a mentális zavarok elmélyülését okozhatták, azonban a betegség kialakulásában a munkahelyi konfliktus volt az okozó tényező. A felperes alkalmatlanságának megállapítására a szolgálati kötelemekkel összefüggő megbetegedése miatt került sor, amelyet a perben hivatkozott konfliktus idézett elő, mivel a felperes ezzel összefüggésben vált munkaképtelenné.
- [18] Az elsőfokú bíróság a szakértői véleményt és annak kiegészítését aggálytalannak találta és ítélezése alapjául elfogadta, figyelemmel arra is, hogy az egybehangzó volt a felperes keresetéhez csatolt magánszakértői véleménnyel. Megállapította, hogy a felperes 2010. július 24-étől kezdődő megbetegedései és keresőképtelen állománya a ...val történt konfliktusra vezethető vissza. Mindezekre tekintettel a felperes hivatásos szolgálatra

alkalmatlanságát megalapozó megbetegedését a közigazgatási és munkaügyi bíróság szolgálati kötelmekkel összefüggőnek minősítette.

- [19] A Hszt. 172. § és 180. §-ában foglaltak alapján az állományilletékes parancsnok a károkozásról való tudomásszerzéstől számított 15 napon belül köteles a károsultat felhívni a kárigénye előterjesztésére, valamint a munkáltató a betegség szolgálati kötelmekkel való összefüggését hivatalból köteles vizsgálni. A bíróság az alperes mulasztásaként értékelte, hogy az ORFK vezetője tudomása ellenére nem intézkedett a FÜV bizottságnál a szolgálati kötelmekkel való összefüggés vizsgálata iránt, ezért a 2014. július 24-ei kárbejelentést figyelembe véve a felperesnek az elévülési időn belül lehetősége volt az igénye érvényesítésére.
- [20] A közigazgatási és munkaügyi bíróság álláspontja szerint a Hszt. 173. § (2) bekezdése alapján a felperes járadékkal kapcsolatos igénye a szolgálati viszonya megszűnésekor, 2011. augusztus 7-ével vált esedékessé. Ezzel az időponttal kellett volna az alperesnek a korábban kifizetett járandóságokat elszámolni, illetve megfizetni a táppénz és az elérhető jövedelem közötti különbözetet. A felperes tehát 2014. júliusban a hároméves elévülési időre tekintettel 2011. augusztus 8-tól érvényesíthette az igényét.
- [21] A közigazgatási és munkaügyi bíróság a szolgálati időt elismerő támogatás tekintetében az előzetes eljárás hiánya miatt a pert a Pp. 157. § a) pontja, valamint a Pp. 130. § (1) bekezdés f) pontja alapján megszüntette. A felperes nem vagyoni kártérítés iránti igényének részben helyt adott és az alperest a személyes adatok sajtóhoz kerülése okán 1.000.000 forint, míg az orvosszakértői vélemény által bizonyított hátrány miatt 500.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte.
- [22] Az alperes fellebbezése alapján eljáró Fővárosi Törvényszék a 7.Mf.681.025/2017/10. számú ítéletével az elsőfokú bíróság bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, a fellebbezett részét megváltoztatta, a sajtóközleményekkel kapcsolatos nem vagyoni kártérítés tekintetében a keresetet elutasította, míg a felperest megillető elsőfokú perköltség összegét 650.000 forintban állapította meg. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kötelezte az alperest 300.000 forint másodfokú perköltség megfizetésére megállapítva, hogy a fellebbezési illetéket az állam viseli.
- [23] A másodfokú bíróság a fellebbezési eljárásban lefolytatott részbizonyítás keretében meghallgatott ... és ... tanúvallomásai, a szolgálati kötelmekkel való összefüggés körében született szolgálati panaszt elutasító határozatok indokolása és a felperes személyes nyilatkozata alapján kiegészített tényállás alapján megállapította, hogy a felperes az ellenőrzési tevékenysége során felmerült üggyel kapcsolatban, a munkaköréhez kapcsolódóan tett fel kérdést a fegyelmi ügyek tekintetében kompetensnek tekinthető osztályvezető-helyettes, ... részére. A felperes szóban kérdezett rá ... felelősségre vonására, de az egyértelmű volt, hogy erről az érintett is tudomást fog szerezni. A felperes érdeklődése nem

minősül munkaköri tevékenységen kívül esőnek, mert az ellenőrzési terület vezetőjeként egy korábban lefolytatott ellenőrzés munkajogi következményeiről jogszerűen kérhetett információt.

- [24] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakkal egyetértve azt állapította meg, hogy a felperes a munkaköréhez tartozó feladataival összefüggésben az eljárásra jogosult személynél érdeklődött, tehát magatartása nem minősült a szolgálattól független magatartásnak.
- [25] A törvényszék a Hszt. 162. § (2) bekezdése, továbbá a Kúria (Legfelsőbb Bíróság) MK.29. számú állásfoglalása alapján az elsőfokú bírósággal egyezően nem találta bizonyítotttnak az alperes mentesülését eredményező körülmény fennállását. ... az elsőfokú eljárás során tett vallomásában elismerte, hogy megengedhetetlen stílusban és hangnemben kiabált a felperessel és felelősségre szándékozott őt vonni. A tanú magatartása alkalmas volt félelem keltésére és az általa tett kijelentések alapján a konfliktus jelentősen meghaladta egy munkahelyen jellemző mindennapos vita kereteit. Mentesülést eredményező ok hiányában a munkáltató a munkavállaló által, a munkaviszonnyal összefüggésben másik munkavállalónak okozott kár tekintetében helytállási kötelezettséggel tartozott.
- [26] A másodfokú bíróság értékelése szerint a felperes az alkalmatlanságot eredményező pszichés megbetegedése tényét és annak a szolgálat során lezajlott konfliktussal fennállt összefüggését a szakértői véleménnyel bizonyította. Az alperes fellebbezési érveléssel ellentétben a szakértő a felperes magánéleti problémáit is értékelte és mindezek alapján állapította meg a munkahelyi konfliktus és a felperes személyiségének együttes hatását, azok következményeit és az ezzel kapcsolatos megállapításait a szakvélemény I/1., I/2. és I/3. pontjában rögzítette.
- [27] A törvényszék a 2009-2010. évi egyéb munkahelyi stresszterhelés és a családi konfliktusok kérdésében nem találta indokoltnak további szakértői bizonyítás lefolytatását, mivel az egészségkárosodás a meglévő bizonyítékok alapján is egyértelműen megállapítható volt.
- [28] A Kúria (Legfelsőbb Bíróság) Mfv.I.10.018/2006/5. számú ítéletére utalva megállapította, hogy a pszichés megbetegedés is megalapozhatja a munkavállaló kárigényét a munkáltatóval szemben, ezért a felperes megalapozottan érvényesített erre alapítva követelést.
- [29] A másodfokú bíróság a kármegosztás tekintetében a Kúria (Legfelsőbb Bíróság) MK.30. számú állásfoglalásában kifejtetteket tekintette irányadónak. Döntő körülményként értékelte, hogy az irányadó bírói gyakorlat szerint amennyiben a munkavállaló a sérelem bekövetkezését megelőzően rendesen el tudta látni a munkakörét, de a sérelem után már nem, a jövedelemkiesést a munkáltató köteles megtéríteni. Nem volt vitatott, hogy a felperes 2010. július 21-ét megelőzően pszichés okból nem volt betegállományban, ilyen panaszt orvosi dokumentációja sem tartalmazott. Mindezek alapján a törvényszék nem látott lehetőséget a szakértői véleményben foglalt

70-30 %-os arányú kármegosztás alkalmazására. A felperes pszichés megbetegedését ugyanis nem a személyiség jegyei, hanem az alperes alkalmazottjának munkavégzéssel összefüggésben tanúsított magatartása okozta.

- [30] Az alperesi fellebbezésre tekintettel a másodfokú bíróság vizsgálta a járadék iránti igény érvényesíthetőségének kezdő időpontját is. Megállapította, hogy a Hszt. 173. § (4) bekezdésében foglalt, a járadéki igény érvényesítésére vonatkozó elévülési idő arra az esetre is irányadó, amennyiben a munkáltató az igénybejelentéssel kapcsolatban elmulasztotta a tájékoztatási kötelezettségét (BH.2007.244.).
- [31] A felperes a betegségének szolgálati kötelemmel való összefüggését első alkalommal 2012. augusztus 6-án benyújtott szolgálati panaszában állította, kártérítés iránti igénye azonban nem volt. A 2014. július 24-én benyújtott kártérítési igényben már a keresetben érvényesítettekkel egyezően kérte a betegállomány idejére (2010. július 21. és 2010. december 8. közötti időszak) illetmény-különbözet, illetve 2011. augusztus 8-tól a szolgálati nyugdíj és illetmény-különbözetének megfizetését, a jövőre nézve járadékként.
- [32] Mindezekre tekintettel a törvényszék megállapította, hogy a felperes a 2014. július 24-én előterjesztett járadék iránti igényét a járadék esedékességeként meghatározott 2011. augusztus 8-ai időponthoz képest három éven belül érvényesítette. A korábbi időszakra ugyanis a felperes nem járadékot, hanem illetmény-különbözetet, mint egyösszegű kártérítést kért, ezért a törvényszék nem találta alaposnak az alperes ezzel összefüggő fellebbezését, a felperes által 2011. augusztus 8-ai kezdő időponttól igényelt járadéki igény elévülése tekintetében.
- [33] A törvényszék a nem vagyoni kártérítés körében az alperes fellebbezését részben megalapozottnak találta és a sajtóközleménnyel kapcsolatos nem vagyoni kártérítés tekintetében a keresetet elutasította.

A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem

- [34] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a felperes keresetének elutasítását, másodlagosan az első- és másodfokú ítélet részbeni hatályon kívül helyezése mellett -a felperesi egészségkárosodás szolgálati kötelezésekkel való összefüggése, valamint az ezzel kapcsolatos vagyoni és nem vagyoni kárigény körében - a bizonyítás megismétlését, harmadlagosan 70-30 %-os arányú kármegosztás alkalmazását, valamint a keresetvesztéségi járadék kérdésében a marasztalási összeg csökkentését és az elsőfokú bíróság kiegészítő ítéletének megváltoztatását kérte.
- [35] Álláspontja szerint a jogerős ítélet a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésének eredményeként a Pp. 206. § (1) bekezdésébe ütközően, továbbá a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 52. § (3) bekezdésében és a Hszt. 180. § és 162. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakkal ellentétesen állapította meg a felperesi

egészségkárosodás szolgálati kötelmekkel összefüggő jellegét és az alperes kártérítési felelősségének fennállását.

- [36] A perbeli szakértők a Pp. 181. § (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétesen nem voltak birtokában minden adatnak, amelyekre feladatuk teljesítése végett szükségük lett volna, míg a másodfokú eljárásban felvett bizonyítás adatait a szakértők nem ismerhették meg, ezért azok értékelése elmaradt.
- [37] Álláspontja szerint a jogerős ítélet jogellenesen hagyta figyelmen kívül a régi Hszt. 173. § (4) bekezdésében foglalt, a járadékigény érvényesíthetőségéről szóló rendelkezéseket.
- [38] Az alperes érvelése szerint az eljáró bíróságok a felperes egészségkárosodásának szolgálati kötelmekkel való összefüggését a perbeli orvosszakértői vélemények alapján állapították meg. A szakértői vizsgálódások tárgya azonban kizárólag a ...val folytatott vitára korlátozódott, míg a belügyminisztériumi határozat alapjául szolgáló minősítési eljárás során figyelembe vették a felperes magánéleti problémáit és azok egészségi állapotára gyakorolt hatását is. Mindezek alapján az ítélet nem volt alapítható olyan szakvéleményre, amely e problémát kirekesztette a vizsgálódás köréből.
- [39] Számos bizonyíték áll rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy a felperesnek a házastársához fűződő kapcsolata a ...val folytatott vitát megelőzően megromlott. Peradat, hogy 2009. őszén a felperes lakáskérelméből együtt költöző családtagként a feleségét kihúzta, 2010. nyarát a felperes saját bevallása szerint nagyrészt vidéken töltötte, míg az általa hivatkozott 2012. január havi wellness hétvége a kapcsolat minősége szempontjából nem hozott változást. Mindezekből alappal feltételezhető, hogy egy 40 év óta fennálló házastársi viszony felbomlása legalább hasonló mértékű megrázkódtatást okozhatott a felperes pszichés állapotában, mintegy egyszeri, néhány perc alatt lezajló munkahelyi vita. Mindezt a szakvélemény 52. oldalán található megállapítások is megerősítik, amellyel azonban ellentétben áll a szakvélemény 51. oldalán olvasható megállapítás, amely kizárólag a munkahelyi konfliktusra és a felperes személyiségjegyére alapította a kialakult egészségkárosodást.
- [40] A felperes maga is hivatkozott arra, hogy a szolgálati kötelmekkel való összefüggést nem csupán az egyszeri epizódnak minősülő, ...val kialakult vita alapozta meg, hanem a 2009. év végétől 2010. novemberig tartó időszakban állítólagosan elszenvedett igen durva támadások, valamint az extrém stresszterhelés. Mindez szintén arra enged következtetni, hogy a felperes egészségkárosodását nem az egyszeri epizódnak minősülő munkahelyi konfliktus okozta. A szakvélemény elégtelenségét önmagában megalapozza, hogy a másodfokú bíróság a bizonyítás kiegészítését tartotta szükségesnek a felperesi egészségkárosodás feltételezett kiváltó okának számító konfliktus tekintetében. A kiegészítő bizonyítás során nyert adatokat orvosi szempontból is értékelni kellett volna, mert eltérő tényállás alapján készített szakvéleményre nem alapozható az

ítélet. A felperes az eljáró szakértőnek sem számolt be arról, hogy ... magatartása miatt félelem alakult ki benne, hanem arról panaszkodott, hogy ... úr, az országos parancsnok nem tette helyre. A felperes saját bevallása szerint akkor „zuhant össze”, amikor a lakhatási kérelmét elutasították és az országos rendőrfőkapitány nem fogadta őt személyesen. Az önbecsülésén, méltóságán esett sérelem, illetve az önértékelési zavar a szakvéleményből kiolvashatóan a szakértők megítélése szerint legalább részben a lakhatási kérelem elutasításából és az országos rendőrfőkapitány távolságtartó magatartásából eredt, mert ezek a körülmények jóval szorosabb összefüggésben álltak az önbecsüléssel, mint egy erősen felindult állapotban lévő személlyel folytatott vita. Egy szenvedélyes vita az indulatok felkorbácsolására alkalmas, nem pedig az önbecsülés megingatására. Mindezek merőben eltérő kóroki tényezők a jogerős ítéletben foglaltakhoz képest.

- [41] Az alperes érvelése szerint az országos rendőrfőkapitány magatartása nem volt felróható és nem állt összefüggésben a felperes szolgálati viszonyával, hiszen a felperesnek nem volt jogosultsága sem a ...-val szembeni fellépés módjának meghatározásához, sem a már meglévő lakásához képest újabb lakáskérelmének teljesítéséhez.
- [42] A másodfokú bíróság a jogerős ítéletben megállapította, hogy ... magatartása alkalmas volt félelem keltésére, mivel a felperessel szemben megengedhetetlen hangnemet használt és a felperest tettelegességgel fenyegette. Ehhez képest azonban a beszélgetés hangnemét jelentős részben maga a felperes határozta meg, amikor keresetlen szavakkal érdeklődött ... beosztottjánál, ...nál a jogszerűtlen üzemanyag elszámolási ügyről, majd ragaszkodott hozzá, hogy ... szó szerint jelentse az elhangzottakat. Egy magas rangú rendőri vezető esetében a bűncselekmény elkövetésének vádja rendkívüli súllyal esik latba, ezért a felperes ismerve ... habitusát, számíthatott arra, hogy szavainak szó szerinti tolmácsolása jelentős felháborodást fog kiváltani. Mindezzel összefüggésben akár a provokáció szándékát sem lehet kizárni a felperes részéről. A tettelegességgel való fenyegetés körében értékelni kellett volna, hogy a fenyegetés beváltásának reális lehetősége nem állt fenn, maga a felperes sem hivatkozott arra, hogy ... bántalmazásától félt volna.
- [43] Az alperes hangsúlyozta, hogy álláspontja szerint nem teremt összefüggést a szolgálati kötelek és a felperes egészségkárosodása között az a tény, hogy a felperes a munkahelyén keveredett vitába. A felperes ugyanis nem állt alá-fölérendeltségi viszonyban ...val, eltérő szakterületen dolgoztak. A vita legfeljebb közvetve állt összefüggésben a felperesi szolgálat teljesítésével, elsősorban személyes jellegű volt, a feleket a saját pszichéjükben rejlő tényezők, érzelmek és ellenszenvek motiválták. Egy kifejezetten személyes konfliktus következtében kialakult egészségkárosodást akkor sem lehet szolgálati kötelekkel összefüggőnek minősíteni, ha arra a munkahelyen kerül sor. Hangsúlyozta, hogy a ...val szemben

indított fegyelmi eljárás figyelemmel kísérése nem tartozott a felperes szolgálati feladatainak teljesítéséhez.

- [44] Az előzőektől függetlenül a perbeli szakvélemény alapján a munkáltató kártérítési felelősségének körében értékelni kell a felperes túlzottan perfekcionista személyiségét is. A perbeli bizonyítási eljárás alapján az igazolt, hogy ... néhány percen keresztül emelt hangon beszélt a felperessel és beszédében alpári szavakat vegyített. Mindezek azonban a felperes személyiségében rejlő sajátosságok hiányában nem eredményezhették volna a felperes súlyos egészségkárosodását. A felperesnek ráadásul a magas beosztásából fűződő elvárásokból adódóan egy átlagos személyhez képest nagyobb teherbírással kellett volna rendelkeznie. A felperes személyiség jegyének hatását a szakértő 30 %-ban határozta meg, amelyre tekintettel kármegosztást kell alkalmazni, mivel az a szolgálati viszonyral való összefüggés körén kívül esik. Az MK.30. számú állásfoglalás azért nem játszik szerepet, mert a perfekcionista személyiség nem egészségi állapotot, testi fogyatkozást, avagy szervezeti adottságot jelöl, az az orvostudomány biológiai területére tartozó tényező.
- [45] A perfekcionizmus szorongásos készenlétet, továbbá az önértékelés saját teljesítménytől függő jellegét, vagyis olyan magatartás és viselkedési mintát meghatározó személyiségi jegyet jelent, amelynek megléte a munkáltató működési körén kívül eső, kizárólag a felperes személyiségében rejlő elháríthatatlan oknak minősül.
- [46] A felülvizsgálati kérelem érvelése szerint az állományilletékes parancsnokot nem terhelte mulasztás az ügyben, mert az ORFK-n kialakított, a Belügyminisztérium által megerősített álláspont szerint a felperest nem érte a munkáltató felelősségi körébe tartozó kár. Semmilyen jel nem utalt arra, hogy a felperes egészségkárosodása összefüggésben állt a ...val folytatott vitával vagy általában a szolgálati viszonyával, és ilyen jelre az egészségkárosodás minősítése iránt lefolytatott eljárásban sem derült fény. Mindezek alapján az állományilletékes parancsnokot nem terhelte kötelezettség a kárigény előterjesztésére való felhívásra vonatkozóan. Az elsőfokú bíróság által felhívott Hszt. 173. § (4) bekezdése, valamint 180. § (1) bekezdése semmilyen kapcsolatba nem hozható a keresetveszteségi járadék érvényesítésével. A minősítés nyilvánvalóan nem kötelező valamennyi megbetegedés esetén, ezáltal ugyanis parttalaná válnának ezek az eljárások. Valamennyi irányadó jogszabály arra utal, hogy csak abban az esetben kell az egyes megbetegedéseket szolgálattal összefüggő betegségként kezelni, ha a foglalkoztatási jogviszonnyal való kapcsolat gyanúja fennáll. A felperesnél jelentkező tünetek általános jellegűek voltak, munkaköre irodai volt, így nem hordozhatott magában különös veszélyt. Az alapellátó orvos sem észlelte foglalkozási megbetegedés gyanúját és a rendelkezésre álló adatok szerint maga a felperes sem számolt be arról, hogy betegsége szerinte szolgálati eredetű.
- [47] Az alperes sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság egyáltalán nem

foglalkozott a hat hónapon túli visszamenőleges igényérvényesítés kizártságára vonatkozó fellebbezési kérelmükkel, pusztán az elévülést vizsgálta. Ezáltal az alperest megfosztotta egy törvényes jogorvoslati fórumtól.

- [48] Az alperes azt is panaszolta, hogy a Hszt. 173. § (4) bekezdésében foglalt hároméves objektív elévülési határidőt figyelembe véve a felperes igényt legfeljebb 2011. július 24-éig visszamenőleg érvényesíthette volna tekintettel arra, hogy kártérítési igényét 2014. július 24-én terjesztette elő. A törvényszék azon érvelése, mely szerint 2010. június 21. (helyesen: július 21.) és 2010. december 8-a között a felperes nem járadékot, hanem egyösszegű kártérítést kért, alaptalan, hiszen ebben az esetben is irányadó a hároméves elévülési határidő.
- [49] Az alperes sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság eljárási költség viselése tárgyában hozott kiegészítő ítéletével szemben előterjesztett fellebbezésének elbírálására nem került sor, holott azt a pervesztesség arányának megváltozása mindenképpen indokolta volna.
- [50] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását kérte.
- [51] Álláspontja szerint a törvényszék a legnagyobb gondossággal és szakértelemmel vizsgálta meg az elsőfokú bíróság ítéletét, az aggályosnak vélt kérdésekben további bizonyítást folytatott le, így a döntését a valós tények teljes körű ismeretében hozta meg.
- [52] A perben megbízott, illetve kirendelt igazságügyi orvosszakértők a rendelkezésükre álló dokumentumokat megkapták, személyes vizsgálatot is folytattak, majd az elsőfokú bíróság kérelmére az eredeti szakvéleményt is kiegészítették. A másodfokú eljárásban az alperes állításával szemben nem merült fel olyan új adat, körülmény, amely további orvosszakértői vizsgálatot igényelt volna.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [53] A felülvizsgálati kérelem kisebb részt megalapozott az alábbiak szerint.
- [54] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a tényállás megállapítását és a bizonyítékok okszerűtlen értékelését vitatva a Pp. 206. § (1) bekezdésének megsértésére, valamint anyagi jogszabálysértésként a Hszt. 162. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozott.
- [55] A Pp. 206. § (1) bekezdése szerint a bíróság a tényállást a felek előadása és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg, a bizonyítékok a maguk összességében értékeli és meggyőződése szerint bírálja el.
- [56] A Kúria töretlen gyakorlata értelmében (BH.1995.193., BH.1999.44.) a bizonyítékok mérlegelésén alapuló ítélet felülvizsgálattal eredményesen akkor támadható, ha a bizonyítékok mérlegelése okszerűtlen vagy iratellenes volt. A felülvizsgálati eljárás keretében a bíróság mérlegelési körébe tartozó kérdés általában nem vizsgálható és nincs lehetőség a bizonyítás adatainak újabb

egybevetésére és értékelésére. A felülvizsgálat csak arra szorítkozhat, hogy a mérlegelés körébe vont adatok, tények értékelése körében nem történt-e nyilvánvalóan helytelen következtetés. Az erre alapított felülvizsgálati kérelem akkor lehet eredményes, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás iratellenes, illetőleg a bíróság a bizonyítékokat azok egybevetése során nem a maguk összességében értékelte és ennél fogva a megállapított tényállás nyilvánvalóan okszerűtlen vagy lényeges logikai ellentmondás tartalmaz.

- [57] A Kúria álláspontja szerint az eljáró bíróságok a rendelkezésre álló bizonyítékokat a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak szerint értékelték, megállapításaik egymással és a per egyéb adataival nem voltak ellentmondásban és nem jutottak kirívóan okszerűtlen, logikátlan eredményre sem.
- [58] A fegyveres szerv objektív kártérítési felelősségét szabályozó Hszt. 162.§ (1) bekezdése alapján a hivatásos szolgálati viszonyban álló felperesnek kellett bizonyítania, hogy szolgálati viszonyával összefüggésben kára keletkezett. Ennek sikeres bizonyítása esetén a fegyveres szerv a kártérítési felelősség alól abban az esetben mentesülhetett, ha a fegyveres szerv bizonyítja, hogy a kárt a működési körén kívül eső elháríthatatlan ok, avagy kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta (Hszt.162.§ (2) bekezdés).
- [59] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy a felperes megbetegedésének szolgálati kötelmekkel való összefüggése a perben nem került igazolásra.
- [60] A fellebbezési eljárásban lefolytatott részbizonyítás és az ennek alapján pontosított tényállás alapján a törvényszék jogszabálysértés nélkül állapította meg, hogy a felperes a korábban általa lefolytatott ellenőrzést követően, tehát a munkaköréhez kapcsolódóan kérdezte meg ...t, a Humánigazgatási Szolgálat Fegyelmi Osztályának osztályvezető-helyettesét a ... terhére megállapított szabálytalanságok következményére, tudva azt, hogy az információszerzésről az érintett is értesülni fog. Az eljáró bíróságok egybehangzó következtetése szerint ... reakciója jelentősen meghaladta egy munkaügyi konfliktus kereteit, a felperessel szembeni fellépése agresszív, fenyegető és sértő volt, amely a felperesben joggal kelthetett egzisztenciális félelmet. E fenyegető magatartás tényét az érintett tanúvallomása is megerősítette, az általa használt hangnemet pedig ... 9. sorszámú jegyzőkönyvben tett tanúvallomása kellően alátámasztotta.
- [61] Az, hogy a felperes egészségi állapotának hirtelen romlását a 2010. júliusi konfliktus okozta, az eseményeket követően azonnal igénybe vett orvosi ellátás és ..., a Magyar Honvédség Egészségügyi Központ Pszichiátriai Szakrendelőjében dolgozó orvos feljegyzései is megerősítették, aki a felperest 11 alkalommal kezelte. A 9. számú jegyzőkönyvben meghallgatott kezelőorvos arról számolt be, hogy a felperes az első jelentkezésekor a vele szemben történt munkahelyi verbális támadást nevezte meg, amelyet igazságtalannak, illetőleg

korábbi munkájával és személyiségével ellentétesnek, illetőleg nem odavalónak ítélte. ... emlékezete szerint a felperes előjárójáról beszélt, az ő munkájával kapcsolatban fogalmazott meg valamilyen kifogást.

- [62] A felperes a kezelőorvosnak a családi problémákkal kapcsolatban csupán a felesége kórházi kezelését említette, azonban a feljegyzésekben nem szerepelt a házasságának megromlásával kapcsolatos probléma, ezért az eljáró bíróságok a rendelkezésükre álló bizonyítékok alapján a Pp. 206.§ (1) bekezdésének megsértése nélkül vontak le következtetést arra, hogy a felperes túlnyomórészt pszichés eredetű munkaképtelenségét a 2010. július 15-én történt munkahelyi konfliktus okozta.
- [63] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében kellő alap nélkül hivatkozott a felperesnél kialakult pszichés egészségkárosodásban a magánélete részoki szerepére. A rendelkezésre álló peradatok szerint a felperes házassága már korábban megromlott, 2009-ben benyújtott lakáskérelmében a feleségét, mint együtt költöző családtagot kihúzta, mindez a felperesnél kezelést igénylő betegséget, illetőleg egészségkárosodást nem eredményezett.
- [64] A lefolytatott bizonyítási eljárást követően kirendelt szakértő 19. sorszám alatt benyújtott szakértői véleménye I/3. pontja is egyértelműen rögzíti, hogy a felperes alkalmatlanságának megállapítására - figyelembe véve a magánéleti problémákból adódó pszichés tüneteit és panaszait is - elsősorban szolgálati kötelmekkel összefüggő megbetegedése miatt került sor. Az elsőfokú eljárásban 29. sorszám alatt benyújtott kiegészítő szakvélemény A/2. kérdésére adott válaszában a szakértő abban is állást foglalt, hogy az elvégzett vizsgálat alapján olyan mentális vagy egyéb betegség, amely kifejezetten családi konfliktusokkal állt volna összefüggésben, nem volt megállapítható. Az alperes felülvizsgálati érvelésével szemben tehát a szakvélemény a magánéleti problémák hatását is vizsgálta, azonban a felperes szolgálati panaszának elutasítását tartalmazó határozattal szemben annak a felperes megbetegedésére gyakorolt hatását nem állapította meg, amelyet a bizonyítási eljárás egyéb adatai sem támasztottak alá.
- [65] Az alperes érvelésével szemben a törvényszék a fellebbezési eljárás során jogszabálysértés nélkül utasította el az alperes szakvélemény további kiegészítésére tett bizonyítási indítványát, mivel a másodfokú eljárásban lefolytatott bizonyítás adatai - a konfliktust megelőző felperesi információ szerzés körülményei - a felperes megbetegedésének szolgálati kötelmekkel való összefüggését nem érintette. A konfliktust megelőző felperesi magatartás ugyanis nem orvosszakértői, hanem a jogalapot érintő kérdés, amelyet a korábbiakban kifejtettek szerint a jogerős ítélet jogszabálysértés nélkül értékelte.
- [66] Mindezekből következően a felperes egészségügyi alkalmatlanságot okozó pszichés megbetegedése a szolgálati kötelmekkel összefüggően alakult ki, amelyért az alperes a Hszt. 162.§ (1) bekezdése alapján kártérítési felelősséggel tartozik.

- [67] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében alaptalanul állította, hogy a szakvéleményben értékelt felperesi személyiségjegy - perfekcionizmus - alapján az adott esetben a Hszt. 162.§ (2) bekezdésének megfelelően kármegosztásnak van helye.
- [68] A jogerős ítélet e körben helytállóan utalt a Kúria (Legfelsőbb Bíróság) MK 30. számú állásfoglalásában kifejtettekre, amely szerint ha a munkavállaló egészségi állapota, testi fogyatkozása, szervezeti adottsága nem okozott keresetvesztéssel járó munkaképesség-csökkenést, és a munkavállaló keresetvesztése életének, testi épségének, egészségének a munkaviszonyával összefüggésben történt megsértése folytán következett be, a munkáltató az említett sérelemből származó munkaképesség-csökkenés százalékos mérvétől függetlenül a teljes kárért felel. A szakértő által megállapított felperesi személyiségjegy ugyan nem tekinthető egészségi állapotnak, azonban a felperes szervezeti adottságaként értékelhető volt. Peradat, hogy a felperes ezen adottsága mellett kiemelkedő felelősséggel járó - többek között megyei főkapitányi - beosztásokat töltött be, munkáját kifogástalanul, több elismerés mellett végezte. A felperes megállapított személyiségjegyből eredő érzékenysége tehát az eltelt években orvosi kezelést nem igényelt, munkaképtelenséget nem okozott, ezért a fent kifejtettek alapján az egészségkárosodásban játszott 30%-os mérték ellenére a kármegosztásra nem adott alapot.
- [69] A felülvizsgálati kérelem részben alappal hivatkozott a felperes igényének elévülésére.
- [70] Az irányadó tényállás szerint a felperes egészségkárosodását okozó konfliktus 2010. július 15-én történt, majd a felperes 2010. július 20-ától keresőképtelen állományba került. Szolgálati jogviszonyának megszüntetésére 2011. augusztus 7-én került sor, majd 2012. augusztus 6-án nyújtott be szolgálati panaszt a megbetegedése szolgálati kötelekkel történő összefüggése megállapítása tárgyában, kárigényét azonban csak 2014. július 24-én terjesztette elő.
- [71] Az igényérvényesítés körében meg kell különböztetni az igény elévülését, illetőleg a járadék iránti igény érvényesíthetőségét.
- [72] A Hszt. 173. § (1) bekezdése szerinti szakaszos elévülés szempontjából önállóan kell tekinteni a betegség idejére járó távolléti díj és a sérelem folytán csökkent kereset, valamint a betegség idejére járó távolléti díj és a rokkantsági nyugdíj, valamint a megváltozott munkaképességű személyek ellátása különbözetének megtérítése iránti igényt. A sérelemmel összefüggésben több és egymástól eltérő időpontban esedékes újabb elkülönülő kárigény esetén ezek elévülési idejét egymástól függetlenül, az egyes igények esedékessé válásától kezdődően külön-külön kell számítani (Hszt. 173.§ (2) bekezdés). Az elévülési idő ekként a betegség idejére járó távolléti díj első fizetésének napjától, attól az időponttól, amikor a sérelem folytán bekövetkezett munkaképesség-csökkenés, egészségkárosodás első ízben vezetett jövedelemkiesésben megmutatkozó károsodásra, illetve a

rokkantsági nyugállományba helyezés, megváltozott munkaképességű személyek ellátása folyósításának időpontjától kezdődik (Hszt. 173.§ (3) bekezdés).

- [73] A törvényszék a jogerős ítéletében jogszabálysértően állapította meg, hogy a felperes a táppénzes betegállomány idejére járó távolléti díj különbözetét egyösszegű kártérítésként a jogviszonya megszűnésekor érvényesíthette. A felperes első jövedelemkiesése - a betegség idejére járó távolléti díj fizetésének napja - 2010. augusztus 10-én volt, amely időpont a kárigény 2014. július 24-i benyújtását figyelembe véve a három éves elévülési időn kívül esik. Mindebből következően a felperes az eljárt bíróságok által megítélt 2010. július 21-től december 8-ig terjedő időszakra járó illetmény-különbözetét, azaz 174.394 forintot a perben már nem érvényesíthette, mert ezen igénye elévült, az elévülést pedig a bíróságoknak hivatalból kellett volna figyelembe venni (Hszt. 12.§ (2) bekezdés).
- [74] Ettől eltérően volt elbírálandó a járadékigény hat hónapnál korábbi időre visszamenőleg történő érvényesítése. Peradat, hogy a felperes 2012. augusztus 6-án terjesztett elő szolgálati panaszt megbetegedése szolgálati kötelmekkel való összefüggésének megállapítása tárgyában. Szolgálati panaszának a bírósági jogorvoslatot lehetővé tevő elbírálására majdnem három évvel később, 2015. április 16-án kézbesített határozatban került sor. A felperes a járadékigényét a betegsége szolgálati kötelmekkel való összefüggése tárgyában benyújtott szolgálati panasza elbírálásáig ugyan előterjeszthette volna, azonban a FÜV vizsgálatnak e körülmény vizsgálatára történő kiterjesztése hiányában az nyilvánvalóan nem eredményezhette volna annak pozitív elbírálását.
- [75] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében alaptalanul hivatkozott az ORSZI vizsgálatának a FÜV vizsgálattal azonos megállapítására, mely szerint a felperes betegségének munkahelyi eredete nem került megállapításra. Az Országos Orvosszakértői Intézet munkáltatói jegyzőkönyv, illetőleg elismerés hiányában nem vizsgálja a betegség munkahelyi eredetét, ezért ennek hiánya a felperes terhére nem volt értékelhető.
- [76] A Hszt. 173.§ (4) bekezdése alapján tehát a felperest a követelés érvényesítésében mulasztás nem terhelte, így járadékigényét a 3 éves elévülési időre visszamenőlegesen érvényesíthette.
- [77] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében megalapozatlanul panaszolta, hogy a másodfokú bíróság fellebbezése ellenére az elsőfokú bíróság perköltségre vonatkozó rendelkezését nem módosította. A jogerős ítélet az alperes marasztalásának összegét 1.000.000 forinttal csökkentette, az elsőfokú perköltség összegét pedig erre tekintettel - a pervesztesség arányának módosulása miatt - a Pp. 81.§ (1) bekezdése alapján 720.000 forintról 650.000 forintra leszállította, ekként ítélete nem volt jogszabálysértő.
- [78] A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel nem érintett részében nem érintette, a vagyoni kártérítés körében a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján

részben hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és az alperes marasztalásának összegét 12.702.195 forintra leszállította. Ezt meghaladóan - vagyis a 2017. március 1-től fizetendő havi 155.000 forint járadék és az 500.000 forint nem vagyoni kártérítés tekintetében - a jogerős ítéletet a Pp. 275. (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [79] A felperes perköltséget nem igényelt, ezért arról a bíróságnak rendelkeznie nem kellett.
- [80] A felülvizsgálati eljárás illetékét az alperes személyes költségmentességére tekintettel a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.
- [81] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2017. március 27.

Dr. Stark Marianna s.k. a tanács elnöke, Szolnokiné dr. Csernay
Krisztina s.k. előadó bíró,
Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

bírószági ügyintéző